

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 2 พ.ศ. 2560-2564 ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพด้วยการพัฒนาให้คนมีความรู้ในการดูแลสุขภาพ มีจิตสำนึกสุขภาพที่ดี และมีการคัดกรองพฤติกรรมสุขภาพด้วยตนเอง ผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตที่เข้าถึงได้ง่าย และกำกับควบคุมการเผยแพร่ชุดข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 78) ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่กำหนดยุทธศาสตร์การมุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค และคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ เพื่อให้คนไทยแข็งแรงทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มีความปลอดภัยด้านอาหาร ยา ผลิตภัณฑ์สุขภาพ โภชนาการการประกอบอาชีพ สร้างสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อสุขภาพ การพัฒนาระบบบริการส่งเสริมสุขภาพสำหรับประชาชนทุกกลุ่มอายุ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กไทยทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา พัฒนาระบบการควบคุมป้องกันการใช้สารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดใหม่ พัฒนาและส่งเสริมการใช้แนวปฏิบัติด้านพฤติกรรมสุขภาพสำหรับประชาชน สร้างมาตรการทางสังคมในการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่สำคัญ ส่งเสริมการออกกำลังกายและการมีสุขภาพจิตที่ดี (กระทรวงสาธารณสุข, 2559: 25)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2556 ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและจะต้องได้รับบริการทางการแพทย์ การสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ และยังคงสมควรมีการรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับงานคุ้มครอง ส่งเสริมสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุ (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2556, 2558) การดำเนินการให้บริการเกี่ยวกับสุขภาพซึ่งเป็นโครงการบริการวิชาการ ในชื่อโครงการบริการสุขภาพเพื่อท้องถิ่น ณ อำเภอสวนหลวง จังหวัดสมุทรสงคราม ประจำปีงบประมาณ 2558 ของ ผศ.ดร.ยุทธนา สุดเจริญ ที่ผ่านมาได้มีการให้บริการจ่ายยารักษาโรคให้กับกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงครามพบว่ามีอาการปวดเมื่อย และปวด อย่างรุนแรง ใช้หัวดีโรคาเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคภูมิแพ้ และโรคอื่นๆของเกษตรกรจำนวนหนึ่งและ

กลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าวได้สอบถามขอการรักษาอาการที่เกิดขึ้น ดังนั้นจากข้อมูลที่กล่าวมาจะเห็นว่าโรคต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นทำให้เกิดปัญหาสุขภาพกับประชาชนทั่วไป และยังมีผลกระทบในระยะยาวและอาจมีความสัมพันธ์กับอีกหลายโรค และยังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามมาก่อน และประเด็นที่น่าสนใจคือ จังหวัดสมุทรสงครามตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร โรงงานอุตสาหกรรม มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทำการเกษตรโดยการไ้แรง รวมถึงการขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมอาหารเพื่อป้องกันโรค ดังนั้นอุบัติการณ์ในการเกิดโรคของผู้สูงอายุ ที่มีพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง พฤติกรรมเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพขึ้น ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อที่จะทราบถึงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใดและนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน หาแนวทางให้ความรู้เรื่องการลดอุบัติการณ์ในการเกิดโรคและเสริมสร้างพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองให้ถูกต้อง เพื่อลดภาระด้านสาธารณสุขให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อหาแนวทางในการดูแลตนเองแก่ผู้สูงอายุใน จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตการวิจัย

ก. ขอบข่ายเชิงประชากร ทำการศึกษาใน ผู้สูงอายุใน จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนรวม 400 คน ในช่วงเดือน ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561 ใช้ประชากรที่เป็นผู้สูงอายุจาก 36 ตำบล ประมาณตำบลละ 1,800 ราย รวมทั้งสิ้น 64,800 ราย จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 ราย จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นจำนวน 400 ราย ที่มาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มผู้สูงอายุประจำเดือน เพื่อสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลเชิงลึก

ข. ขอบข่ายเชิงเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้ ผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 คน ที่ให้ความร่วมมือกับโครงการวิจัยอย่างเต็มที่ และกลุ่มตัวอย่างไม่จำเป็นต้องเป็นโรค เพียงแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อไม่ให้เกิดโรคได้อย่างไรโดยศึกษาในด้าน

1. ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ดัชนีมวลกาย และโรคประจำตัว มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (close-ended question)
2. ข้อมูลครอบครัว ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การมีบุตร การอาศัยอยู่ กับบุคคลใดในครอบครัว เป็นต้น
3. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (close-ended question)
4. ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (close-ended question)

นิยามตัวแปรในการวิจัย

1. **พฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ** คือ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่ผู้สูงอายุริเริ่มและกระทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดูแลตนเอง แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุด้านการดูแลตนเองทั่วไป พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ด้านการปฏิบัติทางโภชนาการ ด้านการปฏิบัติในการขับถ่าย ด้านการออกกำลังกายด้านการนอนหลับพักผ่อน ด้านการจัดความเครียดด้านการควบคุมสิ่งแวดล้อม ด้านการใช้ระบบบริการสาธารณสุข

2. **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ** คือ ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรสงคราม

3. **ผู้สูงอายุ** คือ ผู้สูงอายุจาก 36 ตำบล ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม ช่วงเดือน ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561 ที่ให้ความร่วมมือกับโครงการวิจัยอย่างเต็มที่ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นโรค เพียงแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพดีกว่าผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. ผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. ผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว
4. ผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี
5. คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ทราบแนวทางการให้ความรู้ในการดูแลตนเองแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาได้ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บริการแก่ชุมชนด้านสาธารณสุข
4. ใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาเกี่วสุขภาพ และวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับคุณภาพชีวิต ในหน่วยที่ 2 หัวข้อสุขภาพ และหัวข้อที่ 3 เรื่อง ยาและสารเสพติด

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. การเผยแพร่ผลการดำเนินงานวิจัยจะทำการจัดประชุมให้กับชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้รับทราบ พฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1 วัน หลังดำเนินงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว จำนวนประมาณ 50 คน ระยะเวลา 1 วัน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ
 - (1) ผู้สูงอายุ ประชาชน ชุมชนที่อาศัยในจังหวัดสมุทรสงคราม
 - (2) หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด เช่น เกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม สาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น
 - (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เป็นต้น
2. จัดทำคู่มือการป้องกันและดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคกระดูกพรุน